

УДК 159.923

DOI: <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286662>

Базиленко Катерина Павлівна – аспірантка кафедри соціальної психології
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

e-mail: katiemalyarenko@gmail.com

ORCID ID 0009-0007-1787-8257

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ АКОМОДАЦІЇ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

В статті авторкою проведено теоретичний аналіз сучасної психологічної літератури з проблеми соціальної акомодациі та визначено, що соціальна акомодациія включає в себе різні психологічні складові, які впливають на спосіб, яким люди взаємодіють і адаптуються до інших у соціальних ситуаціях. Психологічні складові соціальної акомодациії можуть варіювати від особистості до особистості, але розвиток і поліпшення цих навичок може сприяти покращенню соціальної акомодациії та взаємодії з іншими людьми. Соціальна акомодациія це процес, коли особистість змінює своє поведінку, мовлення або думки для відповіді на вимоги або очікування іншої особи або соціальної ситуації. Соціальна акомодациія може бути свідомою або несвідомою, іноді вона використовується для зменшення конфлікту або забезпечення гармонійної соціальної взаємодії. Соціальна акомодациія зазвичай має на меті забезпечити гармонійну соціальну взаємодію та уникнення конфліктів у конкретних ситуаціях.

Мета статті – провести теоретичний аналіз сучасних досліджень психологічної науки та розкрити сутність феномену соціальної акомодациії.

Соціальна акомодациія може бути важливим елементом соціальної адаптивності, проте важливо пам'ятати, що акомодациія повинна бути балансованою, іноді її надмірне використання може призвести до втрати власного ідентитету або потреби.

Дослідження соціальної акомодациії в психології та інших соціальних науках є важливим і динамічним напрямком, оскільки перспективами подальших досліджень можуть бути вивчення впливу культурних факторів на соціальну акомодациію та дослідження соціальної акомодациії, що може допомогти краще розуміти способи вирішення конфліктів і проведення ефективних перемовин, а також вплив соціальної акомодациії на ставлення до себе та до інших тощо.

Ключові слова: особистість, адаптація, інтеграція, міграція, соціальна акомодациія, емоційний інтелект, спілкування, психологічне благополуччя.

Постановка проблеми. Соціальна акомодациія грає важливу роль у міграції та інтеграції мігрантів в новому суспільстві. Цей процес полягає в тому, як приймаюче суспільство адаптується до нових груп мігрантів і надає їм можливості для успішної інтеграції. Приймаюче суспільство може змінювати свої культурні практики, правила та цінності, щоб врахувати інші культури і традиції мігрантів – це культурна акомодациія, що може включати в себе створення мовних програм, релігійні адаптації та відкритість до різних страв і звичаїв. Важливо відзначити, що система освіти може грати важливу роль у соціальній акомодациії, надаючи можливості для навчання іноземців та навчання

їх мови та культурних норм.

Врахування всіх аспектів соціальної акомодатії в міграції, які сприяють успішній інтеграції мігрантів, може призвести до позитивних соціокультурних, економічних та інших впливів на приймаюче суспільство, адже це актуальним в сучасних умовах вимушеної міграції громадян України. На сьогоднішній день актуальними питаннями в сучасній психологічній науці є вивчення в контексті соціальної акомодатії специфіку міжкультурної інтеграції, формування ідентичності мігрантів під впливом соціальної акомодатії, вплив соціальних стереотипів на успішність інтеграції мігрантів, створення сприятливих умов соціальної акомодатії для психологічного благополуччя особистості.

Аналіз сучасних досліджень. Соціальна акомодатія - це поняття, яке вивчається в різних областях психології і соціології. Вчені з різних наукових галузей внесли свій вклад у вивчення цього явища. Мюзінгер та Коулмен (1966) розробили поняття "теорія соціальної акомодатії", яка висвітлює, як і чому люди змінюють свою мову, стиль мовлення та поведінку, щоб більш вдало взаємодіяти з іншими особами. Роберт Шеріф (1935) провів дослідження, відоме як "Робін Гуд і Шериф", в якому вивчався вплив соціальної акомодатії на групові динаміки. Він виявив, що конфліктні групи можуть зблизитися через акомодатію. Гарі Говіц (1973) Він вивчав соціальну акомодатію в контексті міжгрупових відносин і створив концепцію "теорії довіри-недовіри", де акомодатія використовується як стратегія для покращення взаєморозуміння між групами. А Джуді Келли (1988) досліджувала соціальну акомодатію в контексті мовної комунікації та розвитку мови. Вона вивчала, як діти і дорослі взаємодіють мовою та як ця взаємодія впливає на розвиток мовлення. В свою чергу Еліот Аронсон (2000) досліджував соціальну акомодатію в контексті соціальної психології і звертав увагу на те, як стереотипи і упередження можуть впливати на рішення людей акомодуватися або не акомодуватися до інших.

Аналіз досліджуваності феномену соціальної акомодатії в психологічній науці свідчить про недостатній рівень висвітлення питань пов'язаних із соціальною акомодатією, але ж це питання соціальної акомодатії постає вкрай актуальним та потребує дослідження з урахуванням сучасних тенденцій в суспільстві.

Мета статті – провести теоретичний аналіз сучасних досліджень психологічної науки та розкрити сутність феномену соціальної акомодатії.

Виклад основного матеріалу. Соціальна акомодатія в психології - це процес зміни поведінки, мовлення або думок особи з метою адаптації до іншої особи, групи або соціальної ситуації. Цей процес може бути свідомим або несвідомим і включає в себе адаптацію до очікувань, стереотипів, цінностей або норм, які характеризують цю соціальну групу або ситуацію.

Соціальна акомодатія включає в себе різні психологічні складові, які впливають на спосіб, яким люди взаємодіють і адаптуються до інших у соціальних ситуаціях. Основні психологічні складові соціальної акомодатії

включають:

- *Соціальна сприйнятливість*: Це здатність розрізнити та сприймати соціальні сигнали і сигнали невербальної комунікації, такі як міміка обличчя, тон голосу, жести та інші невербальні ознаки, які можуть вказувати на почуття і наміри іншої людини.

- *Емоційний інтелект*: Це здатність розуміти і контролювати свої власні емоції, а також розуміти і співпереживати емоції інших людей. Емоційний інтелект допомагає впоратися з конфліктами та розуміти потреби та бажання інших людей.

- *Перспективна уява*: Це здатність уявити себе на місці іншої людини і розуміти її точку зору, думки та почуття. Це допомагає створити спільну основу для спілкування та розуміння.

- *Самоусвідомлення*: Це здатність бути свідомим своїх власних думок, почуттів, потреб і цінностей. Самоусвідомлення допомагає визначити, коли і як потрібно змінювати свою поведінку або думки, щоб бути більш сумісним з іншими людьми.

- *Соціальні навички*: Це набір вмінь і стратегій, які люди використовують для взаємодії з іншими. Це може включати комунікаційні навички, вміння слухати, виявляти співчуття, виражати свої потреби та бажання та знаходити компроміси.

- *Адаптивність*: Це гнучкість і здатність змінювати свою поведінку та думки, щоб відповідати потребам інших людей або соціальній ситуації. Адаптивність допомагає людям ефективно взаємодіяти з різними людьми та контекстами.

Ці психологічні складові можуть варіювати від особистості до особистості, але розвиток і поліпшення цих навичок може сприяти покращенню соціальної акомодатії та взаємодії з іншими людьми.

Часто в сучасній психологічній літературі під час дослідження соціальної акомодатії спостерігається плутанина або порівняння цього феномену з соціальною адаптацією. Отже в Табл.1 наведено порівняльний аналіз змістовних характеристик цих двох психологічних феноменів.

Таблиця 1

Відмінності понять «соціальна акомодатія» та «соціальна адаптація»

	Соціальна акомодатія	Соціальна адаптація
Сутність	Це процес, коли особистість змінює своє поведінку, мовлення або думки для відповіді на вимоги або очікування іншої особи або соціальної ситуації.	Це більш широке поняття, яке описує процес пристосування особи до нових соціальних, культурних або середовищних умов. Соціальна адаптація

	Соціальна акомодация може бути свідомою або несвідомою, іноді вона використовується для зменшення конфлікту або забезпечення гармонійної соціальної взаємодії.	передбачає розвиток навичок і стратегій для успішного функціонування в нових умовах. Вона може включати в себе елементи соціальної акомодации, але також охоплює більший спектр адаптаційних зусиль.
Часовий фрейм	Зазвичай стосується конкретних ситуацій або моментів, коли особа змушена реагувати на вимоги іншої особи. Це може бути тимчасовим і специфічним.	Вимагає більш тривалого та стійкого процесу, коли особа навчається жити та функціонувати в новому середовищі або умовах. Цей процес може включати в себе багато етапів та змін у протязі тривалого часу.
Масштаб	Стосується індивідуальних взаємодій між особами. Вона може бути обмеженою на рівні конкретних відносин із конкретними особами.	Може включати в себе більший масштаб, охоплюючи адаптацію до великих груп або нових соціальних, культурних або географічних спільнот.
Мета	Зазвичай має на меті забезпечити гармонійну соціальну взаємодію та уникнення конфліктів у конкретних ситуаціях.	Передбачає більше глибокі зміни для успішної адаптації до нових умов життя, культури чи спільнот

Отже, соціальна акомодация та соціальна адаптация - це два різних процеси, які відображають адаптацію особи до соціальних умов, але на різних рівнях і з різними цілями.

Поняття акомодации вперше було досліджене швейцарським дослідником, представником Женевської школи генетичної психології Жаном Піаже в рамках його теорії інтелекту (досліджень інтелектуального розвитку дитини), в якій інтелект розглядається як одна з форм пристосування до середовища. Будь-який живий організм має, в першу чергу, фізіологічну потребу в підтримці

гармонійних взаємовідносин з оточуючим його світом, тобто потребу в адаптації до постійних змін, що відбуваються в ньому.

За теорією Піаже, процес адаптації відбувається завдяки взаємодії асиміляції та акомодатії, яка продовжується доки не буде досягнутий стан рівноваги. Врівноваження цих двох процесів являє собою когнітивну адаптацію або сферу інтелекту.

Соціальна адаптація — пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи відносин із соціальними об'єктами, рольова пластичність поведінки, інтеграція особистості у соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища, форм соціальної взаємодії. Адаптація може здійснюватись у формі акомодатії (повного підпорядкування вимогам середовища без їх критичного аналізу), конформізму (вимушеного підпорядкування вимогам середовища) та асиміляції (свідомого й добровільного прийняття норм та цінностей середовища на основі особистісної солідарності з ними). Адаптація пов'язана з прийняттям індивідом різних соціальних ролей, адекватним відображенням себе і своїх соціальних зв'язків.

Потрібно зазначити, що соціальна акомодатія має певні взаємозв'язки та взаємодію із соціальною адаптивністю особистості, а саме:

1. Соціальна акомодатія як стратегія соціальної адаптації: У багатьох випадках соціальна акомодатія може бути стратегією, яку люди використовують для досягнення соціальної адаптивності. Адаптивність означає успішне функціонування в соціумі, а соціальна акомодатія може допомогти уникнути конфліктів та покращити міжособистісні відносини, що сприяє соціальній адаптивності.

2. Соціальна акомодатія для зменшення стресу: В деяких випадках соціальна акомодатія може бути використана для зменшення соціального стресу. Люди можуть приймати адаптивні стратегії акомодатії, якщо вони вважають, що це допоможе їм краще впоратися зі складною соціальною ситуацією і зберегти психологічний комфорт.

3. Соціальна акомодатія для досягнення спільних цілей: У взаємодії з іншими людьми, особливо в групових ситуаціях, соціальна акомодатія може бути необхідною для досягнення спільних цілей та завдань. Це може включати в себе здатність слухати інших, приймати їхні ідеї і думки, щоб спільно працювати на користь всієї групи.

4. Соціальна акомодатія для підтримки міжособистісних відносин: Здатність акомодувати інших може сприяти підтримці позитивних міжособистісних відносин. Вміння виходити на зустріч іншим, проявляти розуміння і співчуття, може створити сприятливу атмосферу для побудови міцних соціальних зв'язків.

5. Соціальна акомодатія і психологічна гнучкість: Психологічна гнучкість включає здатність адаптуватися до змінних умов і ситуацій. Соціальна

акомодація може бути однією з важливих компонентів психологічної гнучкості в соціальному контексті.

Усі ці аспекти демонструють, що соціальна акомодація може бути важливим елементом соціальної адаптивності. Проте важливо пам'ятати, що акомодація повинна бути балансованою, іноді її надмірне використання може призвести до втрати власного ідентитету або потреби.

Висновки. На наш погляд дослідження соціальної акомодації має велике значення з кількох причин:

1. Соціальна взаємодія: Спілкування та взаємодія є необхідними аспектами нашого життя. Дослідження соціальної акомодації допомагає розуміти, які механізми впливають на ефективність цієї взаємодії, і як можна покращити спілкування між людьми.

2. Міжособистісні відносини: Усі мають справу зі спільнотою та міжособистісними відносинами. Дослідження соціальної акомодації допомагає розкрити ключові аспекти взаємодії, такі як сприйняття, емпатія, конфлікти і співпраця, які можуть покращити міжособисті відносини.

3. Культурне розуміння: В сучасному світі ми часто взаємодіємо з людьми з різних культур і фонів. Дослідження соціальної акомодації може сприяти кращому розумінню культурних різниць і вчити, як взаємодіяти з представниками інших культур більш ефективно та поважно.

4. Комунікаційні навички: Розуміння того, як акомодація впливає на комунікацію, може покращити комунікаційні навички людей. Це може бути корисним як у професійному, так і в особистому житті.

5. Соціальна адаптація: Дослідження соціальної акомодації допомагає розуміти, як люди адаптуються до різних соціальних ситуацій і які фактори впливають на їхню адаптацію. Це може бути особливо важливим для людей, які стикаються з новими середовищами або життєвими обставинами.

6. Конфліктологія: Розуміння процесу соціальної акомодації може допомогти вирішувати конфлікти та зменшувати напругу в міжособистих та міжгрупових ситуаціях.

7. Міжкультурне дослідження: Соціальна акомодація стає особливо важливою в міжкультурному дослідженні, де вивчаються впливи культурних різниць на спілкування та взаємодію.

Таким чином, дослідження соціальної акомодації допомагає нам краще розуміти та оптимізувати наші взаємодії з іншими людьми у різних контекстах життя.

Дослідження соціальної акомодації в психології та інших соціальних науках є важливим і динамічним напрямком, оскільки перспективами подальших досліджень можуть бути вивчення впливу культурних факторів на соціальну акомодацію та дослідження соціальної акомодації, що може допомогти краще розуміти способи вирішення конфліктів і проведення ефективних перемовин, а також вплив соціальної акомодації на ставлення до себе та до інших тощо.

Список літератури

1. Бамбурак Н.М. Особливості соціально-психологічної адаптації / Н.М. Бамбурак // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. - 2014. - Випуск 2. - С. 190-199.
2. Леонова І.М. Теоретичний аналіз проблеми соціально-психологічної адаптації вимушених переселенців в Україні // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки, 2015. №4 (29). Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/229859203.pdf>
3. Слюсаревський М.М., Блінова О.Є. Психологія міграції. Кіровоград: ТОВ «Імекс ЛТД», 2013. 244 с.
4. The Relationship of Family Accommodation with Pediatric Anxiety Severity: Meta-analytic Findings and Child, Family and Methodological Moderators. Iniesta-Sepúlveda M, Rodríguez-Jiménez T, Lebowitz ER, Goodman WK, Storch EA. *Child Psychiatry Hum Dev.* 2021 Feb;52(1):1-14. doi: 10.1007/s10578-020-00987-6.
5. Ye Y, Ali L, Wong FY, Ng SI, Lim XJ. Understanding of guest behavioral intentions in peer-to-peer accommodation sector. *Front Psychol.* 2022 Oct 20;13:1008226. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1008226.
6. Etkin RG, Silverman WK, Lebowitz ER. Anxiety and Social Functioning: The Moderating Roles of Family Accommodation and Youth Characteristics. *Res Child Adolesc Psychopathol.* 2022 Jun;50(6):781-794. doi: 10.1007/s10802-021-00884-z. Epub 2022 Jan 8.
7. Oyserman, D., Sakamoto, I., & Lauffer, A. (1998). Cultural accommodation: Hybridity and the framing of social obligation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1606–1618. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.6.1606>
8. Children with PIMD: family accommodation, social networks and interaction. ARID: Journal of applied research in intellectual disabilities, ISSN 1360-2322, E-ISSN 1468-3148, Vol. 23, nr 5, s. 499-499
9. Cvetkovich, G. (1978). Cognitive accommodation, language, and social responsibility. *Social Psychology*, 41(2), 149–155. <https://doi.org/10.2307/3033574>

References

1. Bamburak N.M. (2014) Osoblyvosti sotsialno-psykholohichnoi adaptatsii [Peculiarities of social and psychological adaptation] / *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia psykholohichna - Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. The series is psychological*, 2. 190-199. [In Ukrainian]
2. Leonova I.M. (2015) Teoretychnyi analiz problemy sotsialno-psykholohichnoi adaptatsii vymushenykh pereselentsiv v Ukraini [Theoretical analysis of the problem of social and psychological adaptation of forced migrants in Ukraine] *Aktualni problemy sotsiologii, psykholohii, pedagogiky - Actual problems of sociology, psychology, pedagogy*, Vol. №4 (29) Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/229859203.pdf> [In Ukrainian]
3. Sliusarevskiyi M.M., Blinova O.Ye. (2013) Psykholohiia mihratsii [Psychology of migration]. Kirovohrad. [In Ukrainian]
4. The Relationship of Family Accommodation with Pediatric Anxiety Severity: Meta-analytic Findings and Child, Family and Methodological Moderators. Iniesta-Sepúlveda M, Rodríguez-Jiménez T, Lebowitz ER, Goodman WK, Storch EA. *Child Psychiatry Hum Dev.* 2021 Feb;52(1):1-14. doi: 10.1007/s10578-020-00987-6.
5. Ye Y, Ali L, Wong FY, Ng SI, Lim XJ. Understanding of guest behavioral intentions in peer-to-peer accommodation sector. *Front Psychol.* 2022 Oct 20;13:1008226. doi:

10.3389/fpsyg.2022.1008226.

6. Etkin RG, Silverman WK, Lebowitz ER. Anxiety and Social Functioning: The Moderating Roles of Family Accommodation and Youth Characteristics. *Res Child Adolesc Psychopathol*. 2022 Jun;50(6):781-794. doi: 10.1007/s10802-021-00884-z. Epub 2022 Jan 8.

7. Oyserman, D., Sakamoto, I., & Lauffer, A. (1998). Cultural accommodation: Hybridity and the framing of social obligation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1606–1618. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.6.1606>

8. Children with PIMD: family accommodation, social networks and interaction. ARID: *Journal of applied research in intellectual disabilities*, ISSN 1360-2322, E-ISSN 1468-3148, Vol. 23, nr 5, s. 499-499

9. Cvetkovich, G. (1978). Cognitive accommodation, language, and social responsibility. *Social Psychology*, 41(2), 149–155. <https://doi.org/10.2307/3033574>

Bazylenko Kateryna - postgraduate of the Department of Social Psychology
Odesa I.I. Mechnicov National University

THE PHENOMENON OF SOCIAL ACCOMMODATION AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC ANALYSIS

In the article, the author conducted a theoretical analysis of modern psychological literature on the problem of social accommodation and determined that social accommodation includes various psychological components that affect the way people interact and adapt to others in social situations. The psychological components of social accommodation may vary from individual to individual, but developing and improving these skills can contribute to improved social accommodation and interactions with other people. Social accommodation is the process by which an individual changes his or her behavior, speech, or thoughts to meet the demands or expectations of another person or social situation. Social accommodation can be conscious or unconscious, sometimes it is used to reduce conflict or ensure harmonious social interaction. Social accommodation usually aims to ensure harmonious social interaction and avoid conflicts in specific situations.

The purpose of the article is to conduct a theoretical analysis of modern research in psychological science and reveal the essence of the phenomenon of social accommodation.

Social accommodation can be an important element of social adaptability, but it is important to remember that accommodation must be balanced; sometimes its excessive use can lead to the loss of one's own identity or need.

The study of social accommodation in psychology and other social sciences is an important and dynamic direction, since the perspectives of further research may be the study of the influence of cultural factors on social accommodation and the study of social accommodation, which can help to better understand the ways of resolving conflicts and conducting effective negotiations, as well as the influence of social accommodations for attitudes towards oneself and others, etc.

Key words: personality, adaptation, integration, migration, social accommodation, emotional intelligence, communication, psychological well-being.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2022р.